

Fagseminar Vannanalyser- Prøvetaking Haugestad, 25. okt. 2011	Stikkord:
Talking av resultater – Hva gjør vi ved unormale resultater?	Det er utallige typer mikroorganismer i vassdrag og VA-systemer. Vi analyserer kun på et lite fåtall av dem. I vannforsyning mye fokus på protozoer (parasitter, f. eks. Giardia) de siste årene. Det er også over 100 forskjellige muggsopparter i vannforsyningssystemer, som potensielt kan representere en helsefare, og gi lukt/smakulemper.
<i>Stein W. Østerhus og Lars Hem. Nordisk Drikkevannskonferanse 7-9-juni 2010 i Kjøbenhavn:</i>	En skematisk fremstilling av tilstanden inne i vannledningsnettet. Øverst ser vi en "biofilm". Det er et "samfunn" av ulike mikroorganismer som lever i symbiose med hverandre, og som beiter på organisk materiale (humus) i ledningen. Biofilmen kan også huse og skjule sykdomsfremkallende mikroorganismer. En stor andel av slammene i vannledningen kan også være korrosjonsprodukter. Ved endringer i vannhastighet, eller vannretning, vil slammene forskyves, og biofilm rives løs, og kan nå abonnentene. Regelmessig spyling/ pluggkjøring er viktig!
Biofilm densitet Typisk biofilm vid ca 0,02 mg.L⁻¹ klor (ca 500 000-1 000 000 celler per cm²) Hentet fra PhD-Jonas Löngmark, 23. apr. 2007 SINTEF YKKORRISJONSTILFELLE Senter for Ykkorrosjon og Mikrobiologi	Disse lysarkene er lånt fra en svensk mikrobiolog. De viser at når klorinnholdet av vannet øker fra 0,02 mg/l til 0,2 mg/l, reduseres biofilmen til ca. 1/50 –del. (Typisk). I størstedelen av ledningsnettet i Norge er det ikke noen klorrest i det hele tatt.

Tiltak:

- Etterdosering av klor (med måte ..)
- Tapping i endebuttrer
- Rutinemessig ledningsspyling
- Soneomlegginger
- Vannbehandling (humus og korrosjonsprodukter)

Høye kimtall

Her er det listet opp de tiltak som normalt gjennomføres ved gjentatte problemer med kimtall/luft/smak.

Etterdosering av klor må gjennomføres med forsiktighet fordi det kan forskyve problemet lenger ut på nettet.

Kimtall på distribusjonsnettet - Ulike årsaker og tiltak
 Drikkevannsforskriften: Dersom kimtall > 100 ml må årsaken undersøkes

- Stillestående vann (flaskeeffekten)
 - Uheldig utforming av bassenger
 - Ledningsnett
- Fjellbasseng – grunnvannsinnekkning
- Organisk stoff
 - Biofilm
 - Slam
- Endring i vannkvalitet
 - Eks. alkalisering
- Oppvekst i marmorfiltre
- Ozonering av humusholdig vann
- Innsug på ledningsnettet
- Trykkstøt
- Prøvetaking

Lagringstid (dager)	Lagringstid i steril flaske	
	+ 4 °C	+ 20 °C
0	1	1
1	1	1
2	2	24
3	4	600
4	4	>1000
5	5	>1000
8	4	>1000

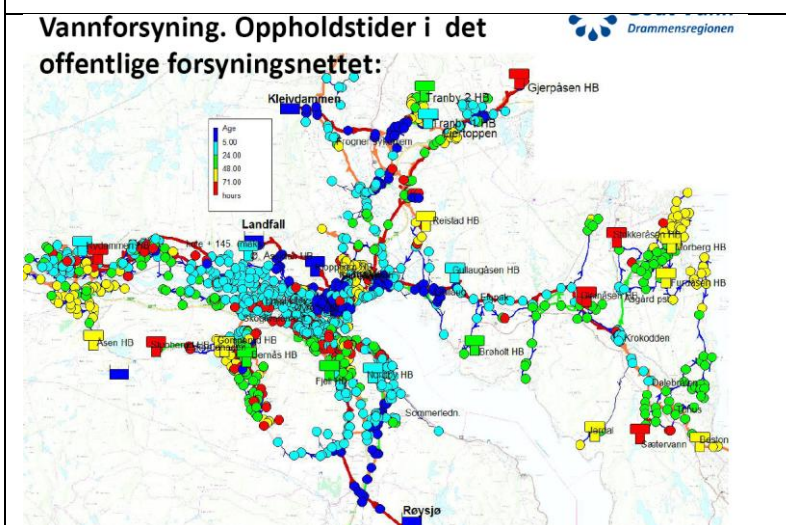
Etter Karl Olav Gjerstad, IVAR

Denne oversikten illustrerer at oppholdstiden og temperaturen er helt avgjørende for kimtallsveksten.

Veksten skjer normalt eksponensielt, dvs. at det plutselig kan bli høye kimtall.

Viktig å detektere kimtall over 300, dvs. 10x fortykning av prøven.

Generelt er det også en trend i retning av endring av humus-sammensetningen i norske overflatekilder. Dvs større andel små, lavmolekylære, humuspartikler, som gir økte kimtallsproblemer.

Denne oversikten illustrerer oppholdstiden i vann fra Glitre og Røysjø.

Rødt betyr over 3 døgn.

Vi ser at det er en stor sammenheng mellom oppholdstiden og de steder vi erfaringsmessig har problemer med kimtall.

"Farlige" situasjoner på nettet: ...

Etter Karl Olav Gjerstad, IVAR

Etter Arve Hansen, Asplan Viak

Med våre sikre vannkilder er den største risikoen mht. mikroorganismer knyttet til innsug på nettet, i felles grøft og felles kum.

Særlig på landsbygda er det også noen ulovlige sammenkoplinger mellom den offentlige vannforsyningen og tvilsomme private brønner ...

Tyrfjorden sensommeren 2006:
Oppblomstring av koliforme bakterier (ikke E. coli) i Tyrfjorden.
Påvist koliforme bakterier i råvannsinntak og på nettvann hos 3 vannverk

Ingen tarmbakterier, men likevel påvist **MYE** koliforme bakterier ...

IVAR

Etter Karl Olav Gjerstad, IVAR

Nå vi påviser "Koliforme bakterier" etter den såkalte "Colilert-metoden", er det ofte uklart om det er dreier seg om sykdomsfremkallende bakterier.

Spesielt i Holsfjorden (Sylling vannverk) er dette et problem. En har her ofte oppblomstringer av harmløse "kolibakterier".

eurolins BUVA

Koliforme bakterier.
Hvordan Drikkevannsforskriften?

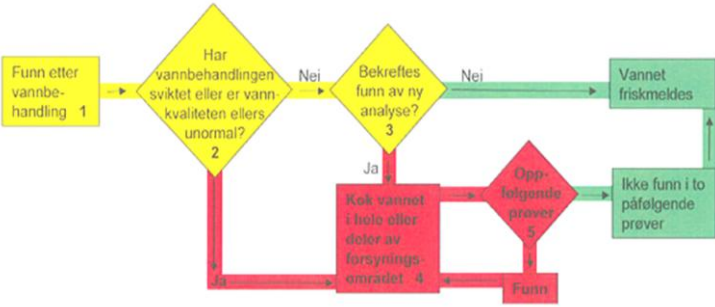
Tiltak:

- Oppfølgingsprøve(r):
- Flere parametre - f. eks. E.coli, dyrkningsmetode (NS-EN ISO 9308-1), Intestinale enterokokker.
- Flere prøvesteder
- Sjekke driftsforholdene og fysisk tilstand ved kritiske punkter på nettet (innsug mm.)

Etter Mildrid Solem

Her er listet opp de aktuelle tiltak når en påviser **koliforme bakterier**.

folkehelseinstituttet Råd om kokevarsel ved forurensning av drikkevann med E. coli eller intestinale enterokokker

Her er listet opp de aktuelle tiltak når en påviser **e.coli** eller **intestinale enterokokker**.

"Suppe- effekten":

Godt Vann Drammensregionen

Variasjoner i analyseresultater pga.:

- Trykkstøt – biofilm løsriveres
- Bakteriene fordeler seg ujevnt i vannstrømmen
- Ujevn fordeling innen selve prøven – partikkelfordeling i vann
- Hemming av mikroorganismer i ulik grad (koli kan hemmes av høyt kim)
- Prosedyre, prøvetaking, ulike prøvetakere
- Oppbevaring av prøve fram til lab.
- (Med mer) ...

0 e.coli / 100 ml	kan være	0,9 / 100 ml	eller 1,8 / 200 ml.
1 "		1,0 "	Eller 2,0 "

Hva er forskjellen?

Den rutinemessige prøvetakingen oppfanger bare en liten brøkdel av hendelsene i VA-systemet.

Det er litt tilfeldig hvor mange biter en "øser opp i suppa" hver gang.

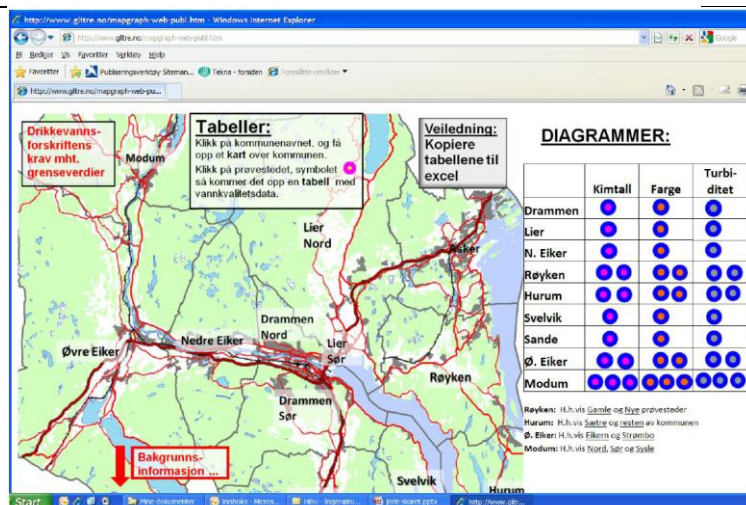
Vel så viktig som prøvetaking er derfor den generelle ROS – analyse og den rutinemessige driftsoppfølging.

Som vist er, er det også mange kilder til variasjon i prøveresultatene.

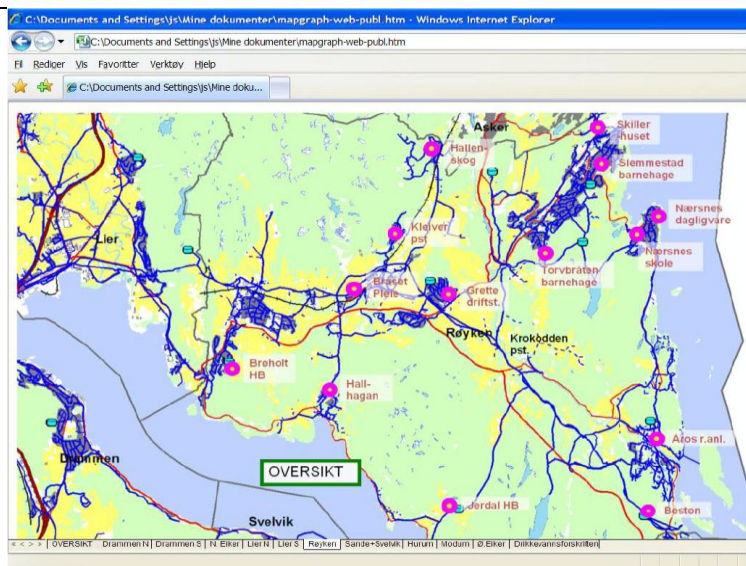

- **Felles web-basert database** for 9 kommuner i Drammensregionen (GVD) og Glitrevannverket
- **Ubegrenset antall brukere**, m/brukernavn og passord
- **Data overføres automatisk** fra laboratoriet hver uke
- Glitrevannverket legger også inn egne analysedata
- Vannanalyser f.o.m. 1994 ligger inne i databasen
- Det skilles mellom rutineprøver, oppfølgingsprøver etc.
- **Leverandør: EnviTech AS**
- **Brukerstøtte: Glitrevannverket**

(Generelt om MapGraph-systemet).

Det er laget en egen portal beregnet på driftsfolk, næringsmiddelbedrifter og publikum generelt.

En kan "klikke" seg inn på den aktuell kommune, hvor prøvepunktene står avmerket på kartet.

MapGraph - Windows Internet Explorer
 http://www.mapgraph.com/MgPubliker2/reportgenerator?pubKey=RO-TBH

Startdato:
 Slutt dato:
 Oppdater

pub Torvbråten barnehage
 Tidrom: 2006-01-01 12:09:00 - 2010-01-01 00:00:00

Prøvedato	01- Farge	04- Turbidity	08- Kintal 22°C	09- Koliforme bakterier	03-Smak	02-Lukt	19- Ammonium	05- Clostridium perfringens	44-pH	07- Stenoptera	09- Clostridium perfringens	35- Totalt organisk karbon (TOC)	Alkalitet	Kalsium	19- Rønges	31- Magnesium	
	mg/l Pt	FNU	/100 ml	/100 ml	Terskeverdi	Terskeverdi	mg/l N	/100 ml	/100 ml	mg/l C	mg/l C	mg/l C	mmol/l	mg/l	mg/l	mg Mg/l	
Minst	5	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	2,9	110	3,2	0,02	0,04	0,38
Gj snitt	6,048	0,165	28,928	0,058	0	0	3,099	0	0,01	0	0	2,9	110	3,2	0,02	0,04	0,38
Størst	16	1,8	300	2	0	0	5,3	0	0,01	0	0	2,9	110	3,2	0,02	0,04	0,38

Ved å klikke på prøvestedet, får en opp alle analyseresultater fram til de aller ferskeste data.

mapgraph\pub [Skrevetbeskyttet] - Microsoft Excel

1	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
2	Tidrom: 2006-01-01 12:09:00 - 2010-01-01 00:00:00												
3	Prøvedato	01- Farge	04- Turbidity	08- Kintal 22°C	09- Koliforme bakterier	03-Smak	02-Lukt	35- Konduktivitet	09-E.coli	19- Ammonium	05- Clostridium perfringens	44-pH	07- Intestine enteroko
4		mg/l Pt	FNU	/100 ml	/100 ml	Terskeverdi	Terskeverdi	ms/m	/100 ml	mg/l N	/100ml		/100 m
5	Minst	5	0	0	0	0	0	3	0	0	0	6,78	0
6	Gj snitt	6,048	0,165	28,928	0,058	0	0	3,099	0	0,01	0	6,52	0
7	Størst	16	1,8	300	2	0	0	5,3	0	0,01	0	7,39	0

Med et klikk kan dataene overføres til regneark.